

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

Міністерство освіти і науки України
ДНУ «Інститут освітньої аналітики»

**Моніторинг щодо створення інклюзивних груп у закладах
дошкільної освіти**

Інформаційна довідка

НАУКОВИЙ КОЛЕКТИВ АВТОРІВ

Денисюк О. Я., заступник начальника відділу освітньої статистики і аналітики,
Дронь Т. О., науковий співробітник сектору шкільної освіти відділу освітньої статистики і аналітики,
Титаренко Н. В., завідувач сектору шкільної освіти відділу освітньої статистики і аналітики,
Ткаченко В. В., науковий співробітник сектору дошкільної освіти відділу освітньої статистики і аналітики.

ЗМІСТ

	Стор.
Вступ	4
Ключові показники моніторингу	7
Результати моніторингу	9
Діти з особливими освітніми потребами в закладах дошкільної освіти	9
Інклюзивні та спеціальні групи в закладах дошкільної освіти	18
Асистенти вихователів в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти	21
Висновки і рекомендації	23

Вступ

У 2025 році система дошкільної освіти України продовжує працювати в умовах воєнного стану, спричиненого повномасштабною збройною агресією російської федерації. Особливої ваги в таких умовах набуває питання доступності та безбар'єрності освіти для дітей з особливими освітніми потребами (ООП), зокрема на рівні дошкільної освіти, яка є фундаментальним етапом у формуванні соціальних, комунікативних та когнітивних навичок.

Розвиток інклюзивного освітнього середовища в закладах дошкільної освіти (ЗДО) є одним із пріоритетів державної освітньої політики¹. Відповідно до Закону України «Про освіту»² та «Про дошкільну освіту»³, кожна дитина має право на освіту незалежно від місця проживання, стану здоров'я, соціального статусу чи особливих освітніх потреб. В умовах війни ці принципи набувають критичного значення, оскільки кількість дітей з ООП зростає не лише внаслідок природного зростання діагностик, а й через травми війни, переміщення, психологічні та емоційні порушення.

У 2025 році моніторинг створення інклюзивних груп проводиться з урахуванням умовного поділу територій України на чотири зони безпеки, закріпленого в інформаційних підходах Уряду та Міністерства освіти і науки України⁴. Згідно з цим поділом маємо:

- **Тилові зони:**

До них належать області, які знаходяться відносно далеко від лінії фронту і мають виконувати, зокрема, роль тилу для інших регіонів, забезпечуючи їх ресурсами та логістикою (Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська, Тернопільська, Чернівецька, Волинська, Рівненська та Хмельницька області).

- **Опорні зони:**

¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-%D0%BF#Text>.

² <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

³ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text>.

⁴ <https://gre4ka.info/suspilstvo/71159-v-ukraini-oblasti-umovno-podilyly-na-chotyry-typy-do-iaкого-vidnosytisia-kirovohradshchyna/>.

Це області, які активно допомагають іншим регіонам, приймають переселенців, налагоджують логістику та показують економічне зростання (Вінницька, Дніпропетровська, Полтавська, Черкаська, Кіровоградська та Одеська області).

- **Деокуповані зони:**

Це території, які були звільнені від окупації (Сумська, Київська, м. Київ, Харківська, Чернігівська та Житомирська області).

- **Фронтові зони:**

Це області, які безпосередньо межують з лінією фронту і зазнають постійних обстрілів та бойових дій (Донецька, Луганська, Запорізька, Херсонська, Миколаївська області).

Особлива увага у моніторингу 2025 року приділяється нерівномірності створення інклюзивних груп у ЗДО між цими зонами, що зумовлено різним рівнем безпеки, збереженістю інфраструктури, наявністю кваліфікованих кадрів та підтримкою з боку органів місцевого самоврядування.

Моніторинг здійснюється відповідно до Оперативного плану МОН України на 2025 рік [(завдання 1.1.1.1. 2) Проведення моніторингу щодо створення інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти]⁵ та включає аналіз таких ключових параметрів, як:

- кількість інклюзивних та спеціальних груп у ЗДО;
- кількість дітей з ООП, охоплених інклюзивною освітою;
- наявність асистентів вихователів;
- розподіл показників за зонами безпеки та регіонами.

У інформаційній довідці використані статистичні дані державних статистичних спостережень з інформаційного бюлетеня № 85-к «Звіт про діяльність закладу дошкільної освіти за рік» (станом на 01.01.2025 року). Також використано оперативні дані, які щомісяця, починаючи з 2022 року, збирає ДНУ

⁵ <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2025/03/06/operativn-plan-mon-2025-06-03-2025.pdf>.

«Інститут освітньої аналітики» від усіх регіонів України у вигляді DashBoard (у довідці використано інформацію станом на 01.11.2025 року)⁶.

Метою інформаційної довідки є оцінка рівня доступу до інклюзивної дошкільної освіти в регіональному розрізі та формування пропозицій для вдосконалення державної політики у сфері інклюзії в умовах воєнного часу.

⁶ https://lookerstudio.google.com/reporting/6c10cd85-b49c-4586-b6a0-d91e28656ff0/page/p_zygvwjhxjd.

Ключові показники моніторингу

Станом на 01.01.2025 року в Україні дошкільну освіту здобувають **61 082** дитини з особливими освітніми потребами, що майже відповідає рівню 2022 року (61 248 осіб). Найбільше дітей з ООП перебувають у ЗДО Дніпропетровської області (8 460) та м. Києва (7 184). Водночас у Луганській області жодна дитина з ООП не охоплена дошкільною освітою.

Найбільший приріст кількості дітей з ООП у ЗДО зафіксовано в:

- м. Києві – +91,2 %;
- Кіровоградській області – +88,6 %;
- Івано-Франківській області – +73,1 %.

36,1 % дітей з ООП навчаються у ЗДО на деокупованих територіях, **33,1 %** – на опорних, найменше – **9,4 %** – на фронтових. Сільські ЗДО фронтових територій охоплюють лише **3,4 %** дітей з ООП.

В інклюзивних групах навчається **17 083** дитини з ООП, що на **67,2 %** більше, ніж у 2022 році (10 216). Найбільше інклюзивних груп функціонує в:

- Львівській області – **1 015** груп;
- Київській області – **855** груп.

Найбільша кількість дітей з ООП у інклюзивних групах зафіксована:

- у тилкових територіях – **38,7 %**;
- деокупованих – **30,7 %**;
- фронтових – лише **4,1 %**.

У закладах освіти сільської місцевості інклюзивні групи охоплюють **76,2 %** дітей з ООП, тоді як середній показник по Україні – **28,0 %**. На тилкових територіях у сільській місцевості цей показник становить **85,7 %**.

Водночас, кількість спеціальних груп скоротилась на **17,6 %** – з 4 364 (2022) до **3 597 (2025)**. Натомість кількість інклюзивних груп зросла на **50,8 %** – з 5 676 до **8 563**. Найбільше спеціальних груп зосереджено в:

- Дніпропетровській області – **657**;
- м. Києві – **524**.

Станом на початок 2025 року в інклюзивних групах працює **6 492 асистенти вихователів** – на **35,8 % більше, ніж у 2022 році** (4 781). Найбільше – у:

- Львівській області – **711 осіб**;
- Київській області – **666 осіб**.

Більшість асистентів працюють у ЗДО **міських поселень (74,5 %)**, однак у ряді західних областей (Чернівецька, Закарпатська, Рівненська) зафіксована **висока частка кадрів у сільських громадах**.

Результати моніторингу

Діти з особливими освітніми потребами в закладах дошкільної освіти

Станом на 01.01.2025 року в Україні отримують дошкільну освіту **61 082** дитини з особливими освітніми потребами, що на 0,3 % менше, ніж у 2022 році (станом на 01.01.2022 року було 61 248 осіб з ООП в ЗДО⁷). Найбільші втрати зафіксовано у Донецькій (64,8 %), Луганській (100 %), Миколаївській (52,5 %) областях. Натомість у м. Києві (91,2 %), Кіровоградській (88,6 %) та Івано-Франківській (73,1 %) областях – найбільший приріст кількості таких дітей в ЗДО (рис. 2).

Наразі найбільше дітей з ООП навчаються в закладах дошкільної освіти в Дніпропетровській (8 460 осіб) області та м. Києві (7 184 особи), в Луганській області жодна дитина з особливими освітніми потребами не відвідує ЗДО (рис. 1).

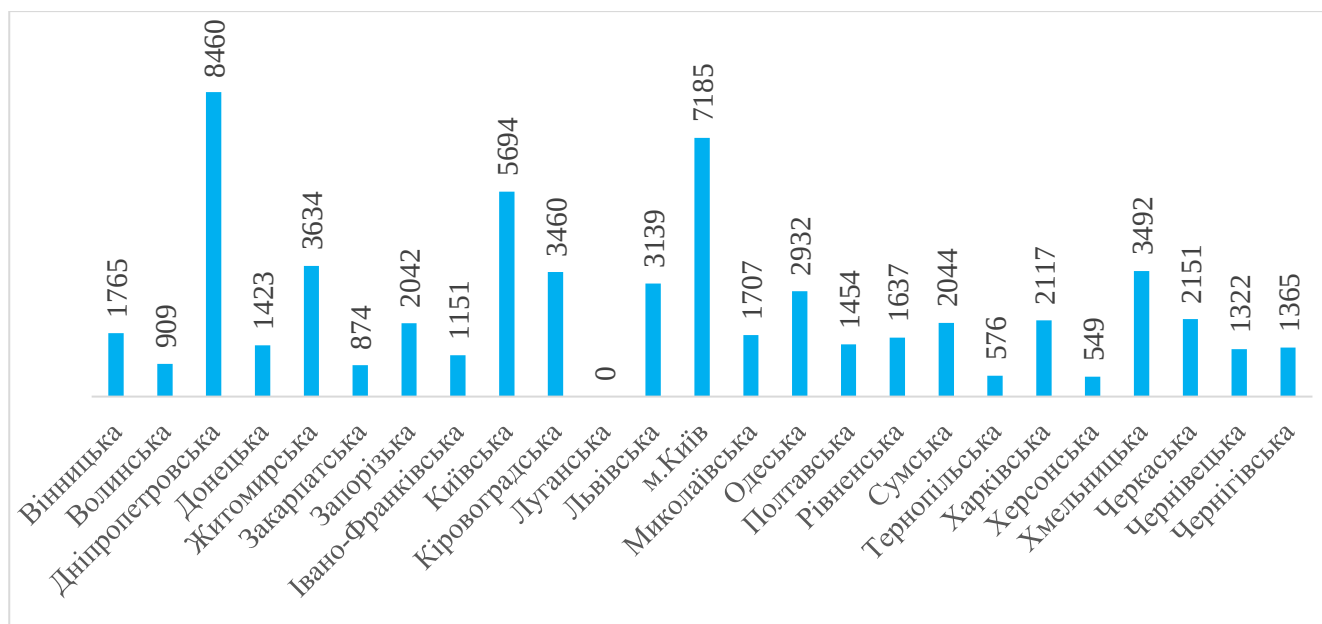

Рис. 1. Розподіл кількості дітей з особливими освітніми потребами у закладах дошкільної освіти за регіонами, осіб

⁷ <https://www.ukrstat.gov.ua/>.

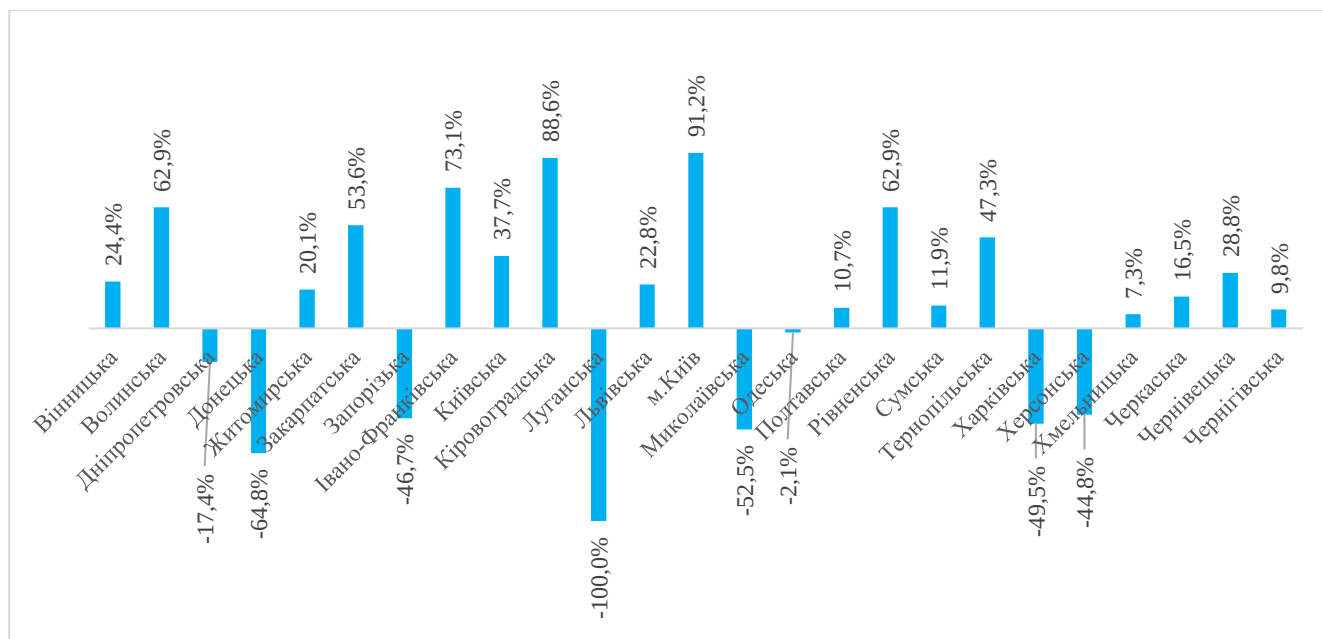

Рис. 2. Розподіл динаміки кількості дітей з особливими освітніми потребами у закладах дошкільної освіти за регіонами (порівняння 01.01.2022 та 01.01.2025 рр), %

Більше третини (36,1 %) дітей з особливими освітніми потребами навчаються в закладах дошкільної освіти, які розташовані на деокупованих територіях. Майже третина (33,1 %) – на опорних. Найменша (9,4 %) кількість дітей з ООП здобувають дошкільну освіту в ЗДО фронтоних територій (рис. 3).

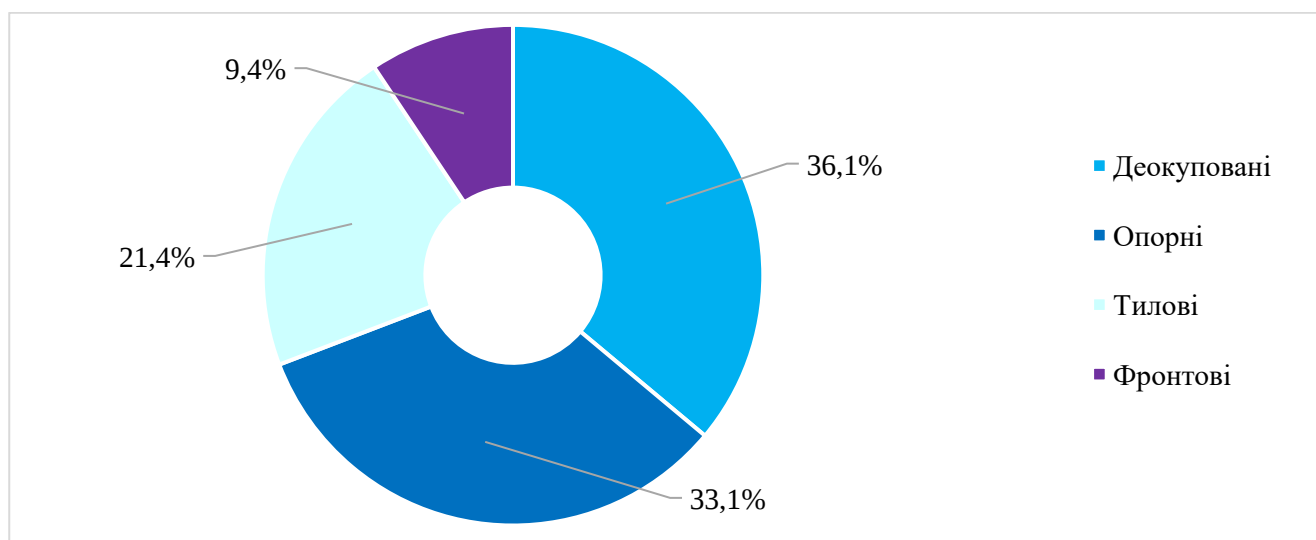

Рис. 3. Розподіл кількості дітей з особливими освітніми потребами у закладах дошкільної освіти за регіонами з урахуванням зон безпеки, %

На фронтових територіях найменше (3,4 %) дітей з особливими освітніми потребами навчаються в закладах дошкільної освіти в сільській місцевості. ЗДО, розміщені на тилкових територіях, навчають найбільше (12,9 %) дітей з ООП в сільській місцевості (рис. 4).

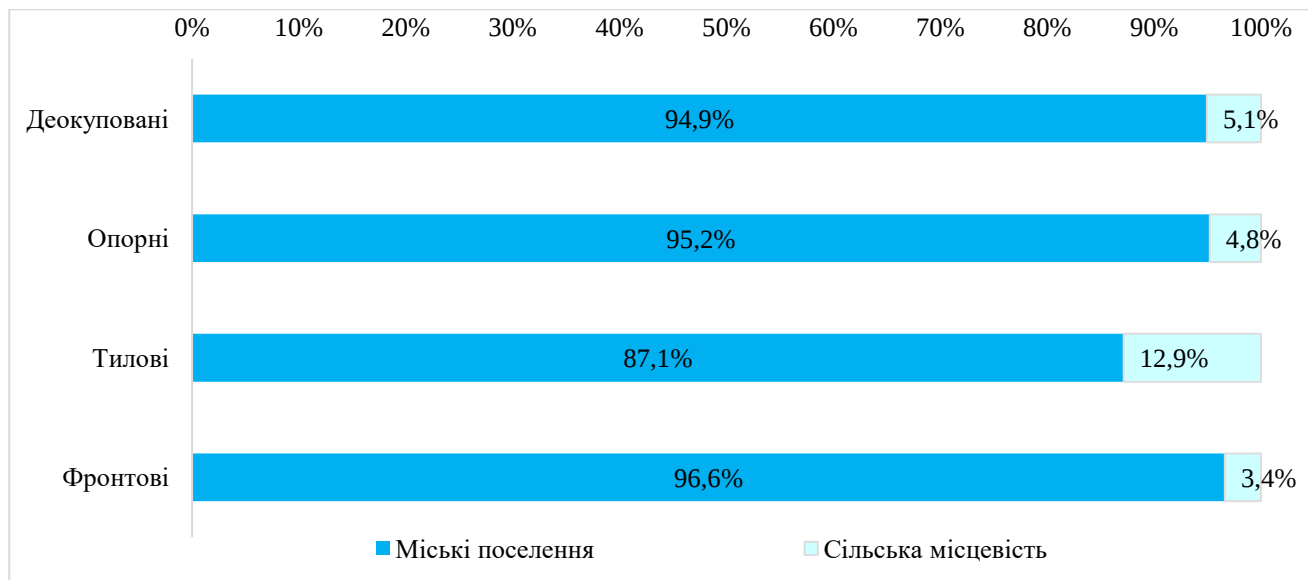

Рис. 4. Розподіл кількості дітей з особливими освітніми потребами у закладах дошкільної освіти за регіонами з урахуванням зон безпеки та типом місцевості, %

У середньому по Україні 93,5 % дітей з особливими освітніми потребами отримують дошкільну освіту в закладах дошкільної освіти, розміщених у містах. У Донецькій області таких дітей 100 %. Херсонська (99,6 %), Сумська (98,2 %) та Дніпропетровська (97,8 %) області також у більшості випадків надають освітні послуги дітям з ООП у закладах освіти міських поселень. Натомість, Рівненська (26,9 %), Закарпатська (21,2 %) та Івано-Франківська (20,2 %) області лідери з організації дошкільної освіти дітей з ООП в сільській місцевості (рис. 5).

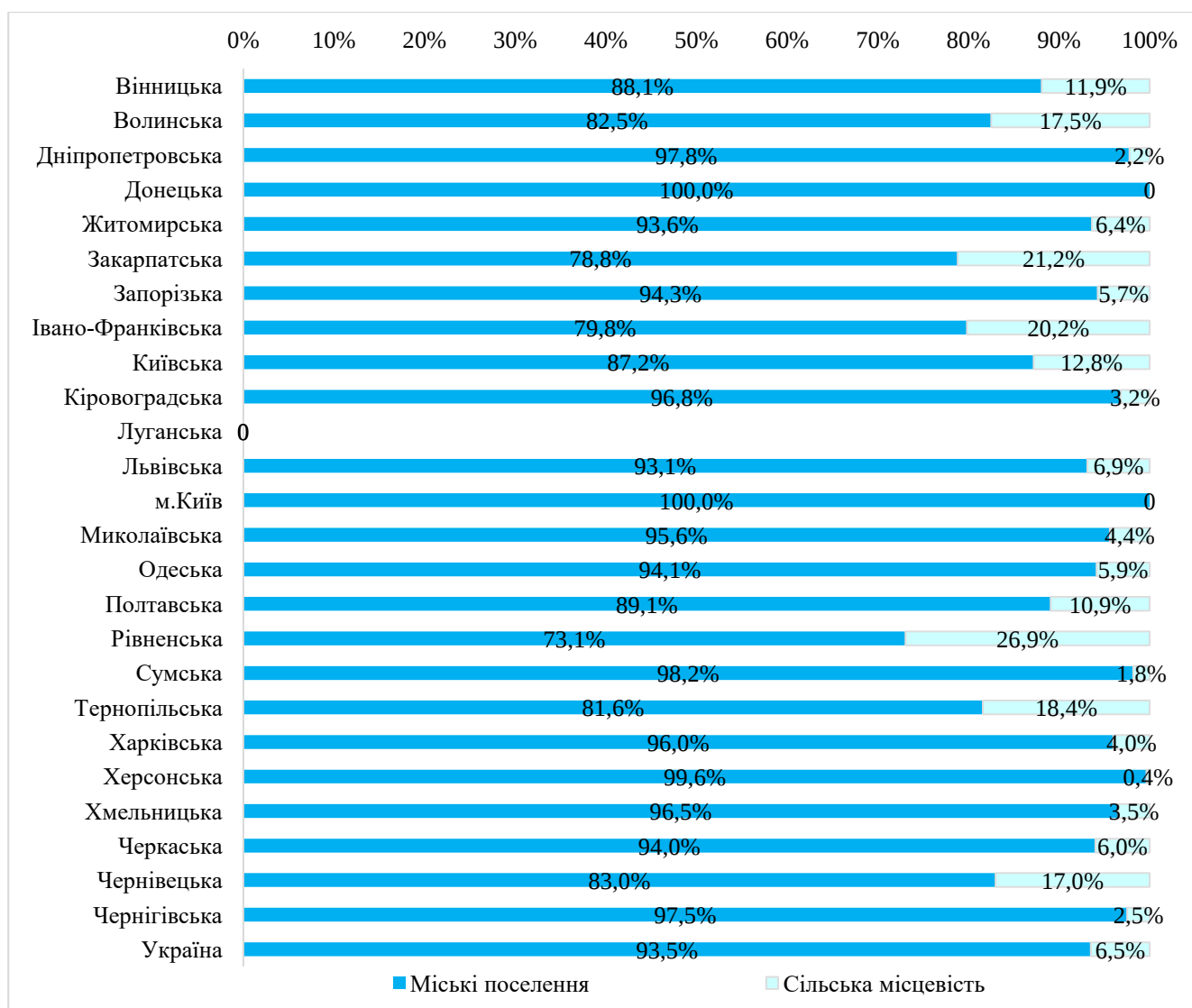

Рис. 5. Розподіл кількості дітей з особливими освітніми потребами у закладах дошкільної освіти за регіонами та типом місцевості, %

Станом на 01.01.2025 року в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти навчалося **17 083** дитини з особливими освітніми потребами, що на 67,2 % більше, ніж було у 2022 році (станом на 01.01.2022 року було 10 216 дітей з ООП в інклюзивних групах ЗДО⁸). Найбільшій їх кількості надають освітні послуги в інклюзивних групах ЗДО Київської (1 996 осіб) та Львівської (1 955 осіб) областей (рис. 6).

⁸ <https://www.ukrstat.gov.ua/>.

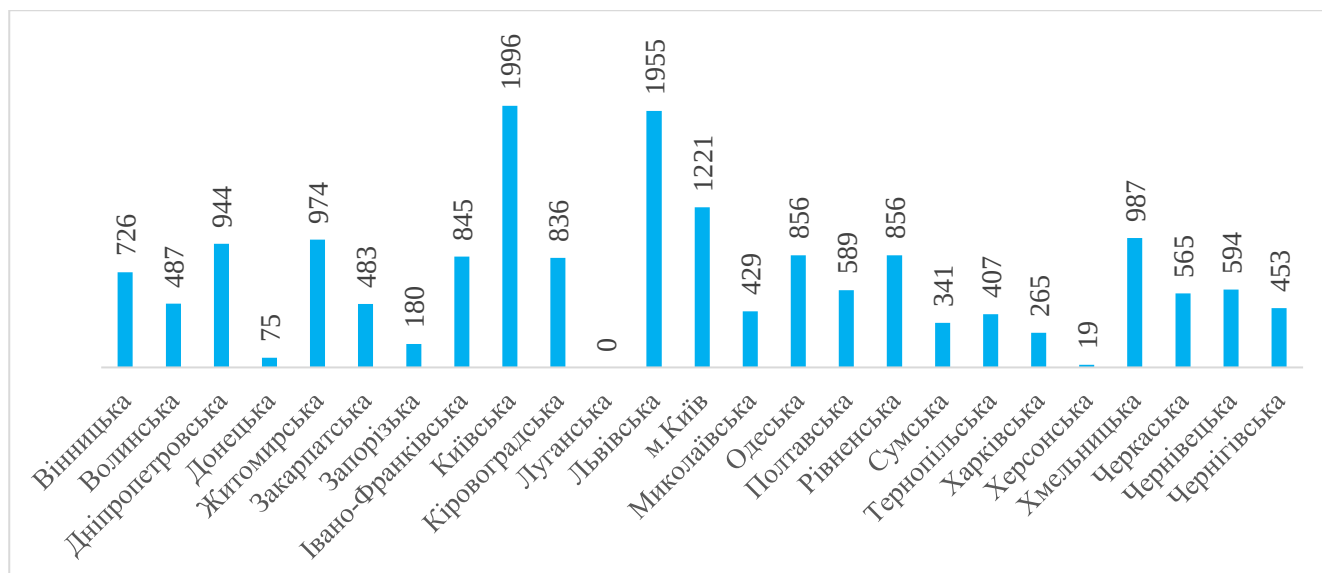

Рис. 6. Розподіл кількості дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти за регіонами, осіб

Станом на **01.11.2025 року** в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти навчається **18 038** дітей з особливими освітніми потребами, що на 5,6 % більше, ніж було 01.01.2025 року. Найбільша кількість таких дітей отримують освітні послуги в інклюзивних групах ЗДО Львівської (2 206 осіб) та Київської (1 905 осіб) областей (рис. 7). Натомість, у спеціальних групах ЗДО здобувають освіту 35 284 дітини з особливими освітніми потребами.

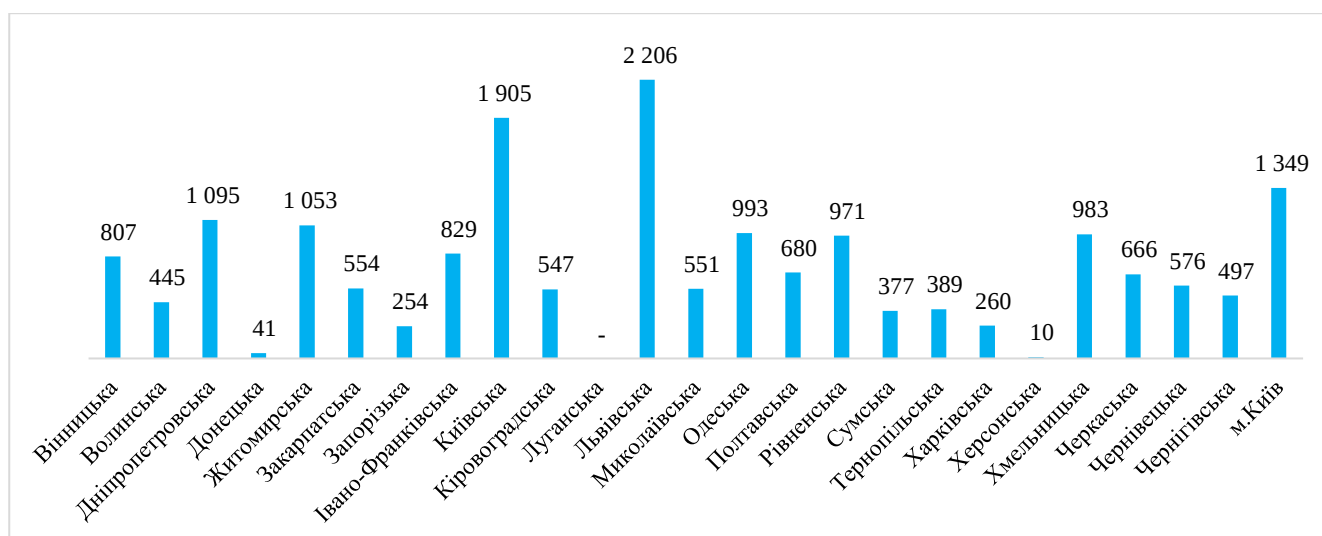

Рис. 7. Розподіл кількості дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти за регіонами, осіб

Розміщені на тилових територіях заклади дошкільної освіти приймають в інклюзивних групах найбільшу кількість (38,7 %) дітей з особливими освітніми потребами. На деокупованих територіях таких дітей в інклюзивних групах ЗДО майже третина (30,7 %). Заклади освіти фронтових територій надають освітні послуги в інклюзивних групах найменшій кількості дітей з ООП (4,1 %) (рис. 8).

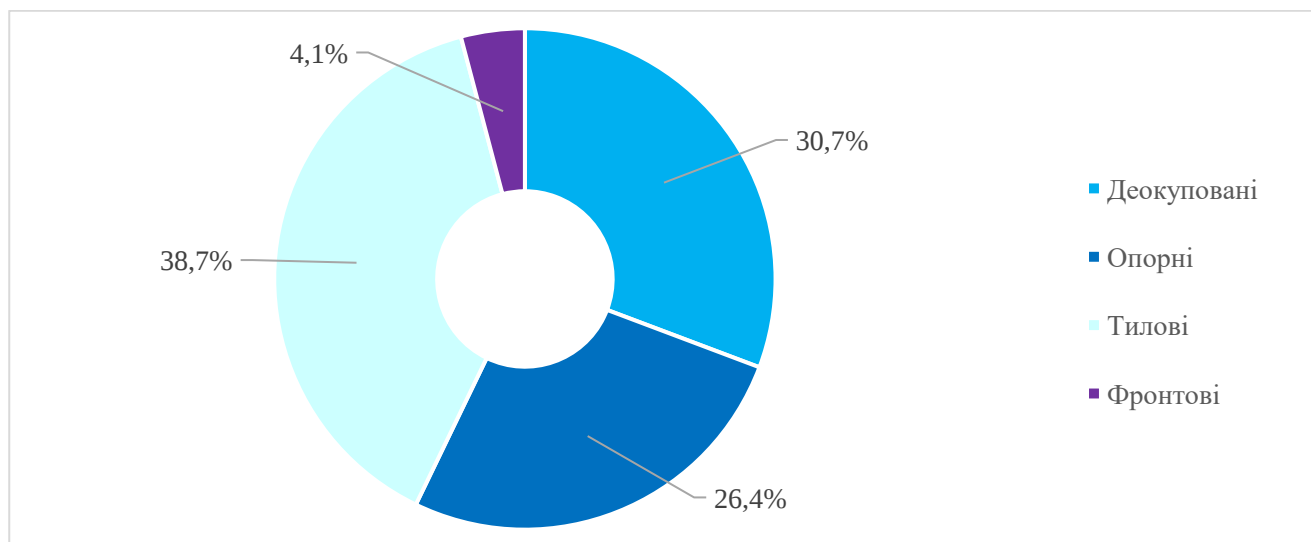

Рис. 8. Розподіл кількості дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти за регіонами з урахуванням зон безпеки, %

На фронтових територіях, майже всі (91,5 %) діти з особливими освітніми потребами відвідують інклюзивні групи в закладах дошкільної освіти, які функціонують в містах. Натомість, на тилових територіях п'ята частина (21,8 %) дітей з ООП здобувають освіту в інклюзивних групах ЗДО в сільській місцевості. На деокупованих і опорних територіях цей показник майже ідентичний (рис. 9).

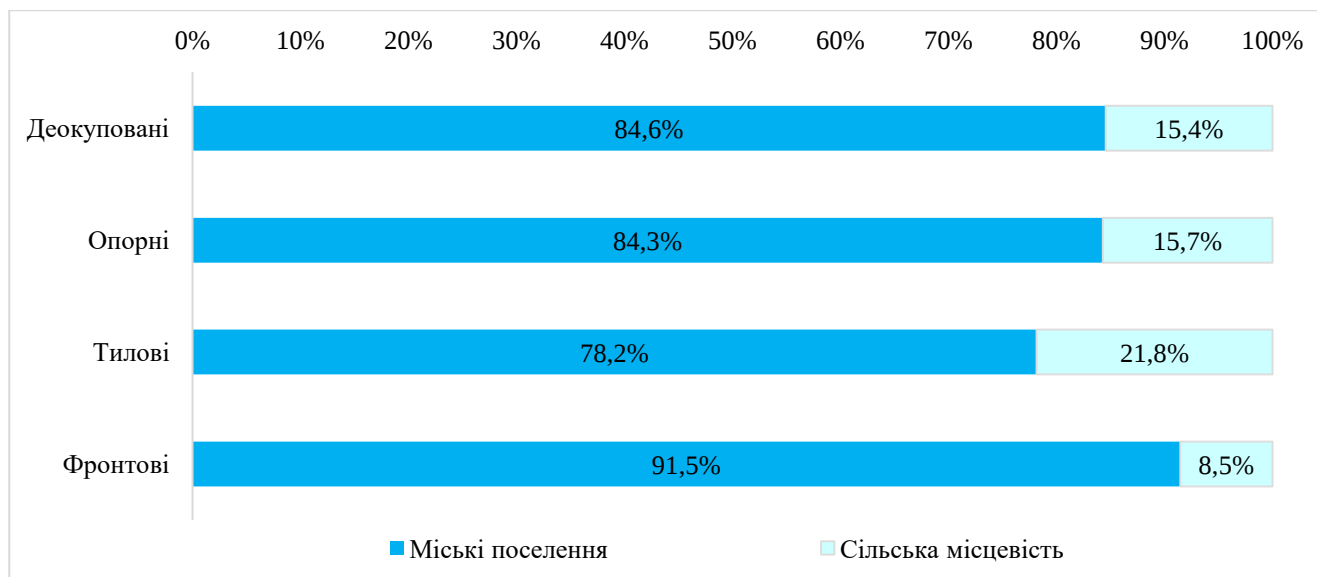

Рис. 9. Розподіл кількості дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти за регіонами з урахуванням зон безпеки та типом місцевості, %

Розглядаючи за регіонами та типом місцевості розподіл дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти, спостерігаємо наступну картину. Інклюзивні групи ЗДО Закарпатської (38,1 %), Чернівецької (36,9 %) та Рівненської (32,8 %) областей навчають найбільшу кількість дітей з ООП в закладах освіти, розміщених в сільській місцевості. А Кіровоградська (94,9 %), Сумська (93,5 %) та Чернігівська (93,4 %) області організовують найбільшій кількості дітей з ООП освіту в інклюзивних групах ЗДО міських поселень (рис. 10).

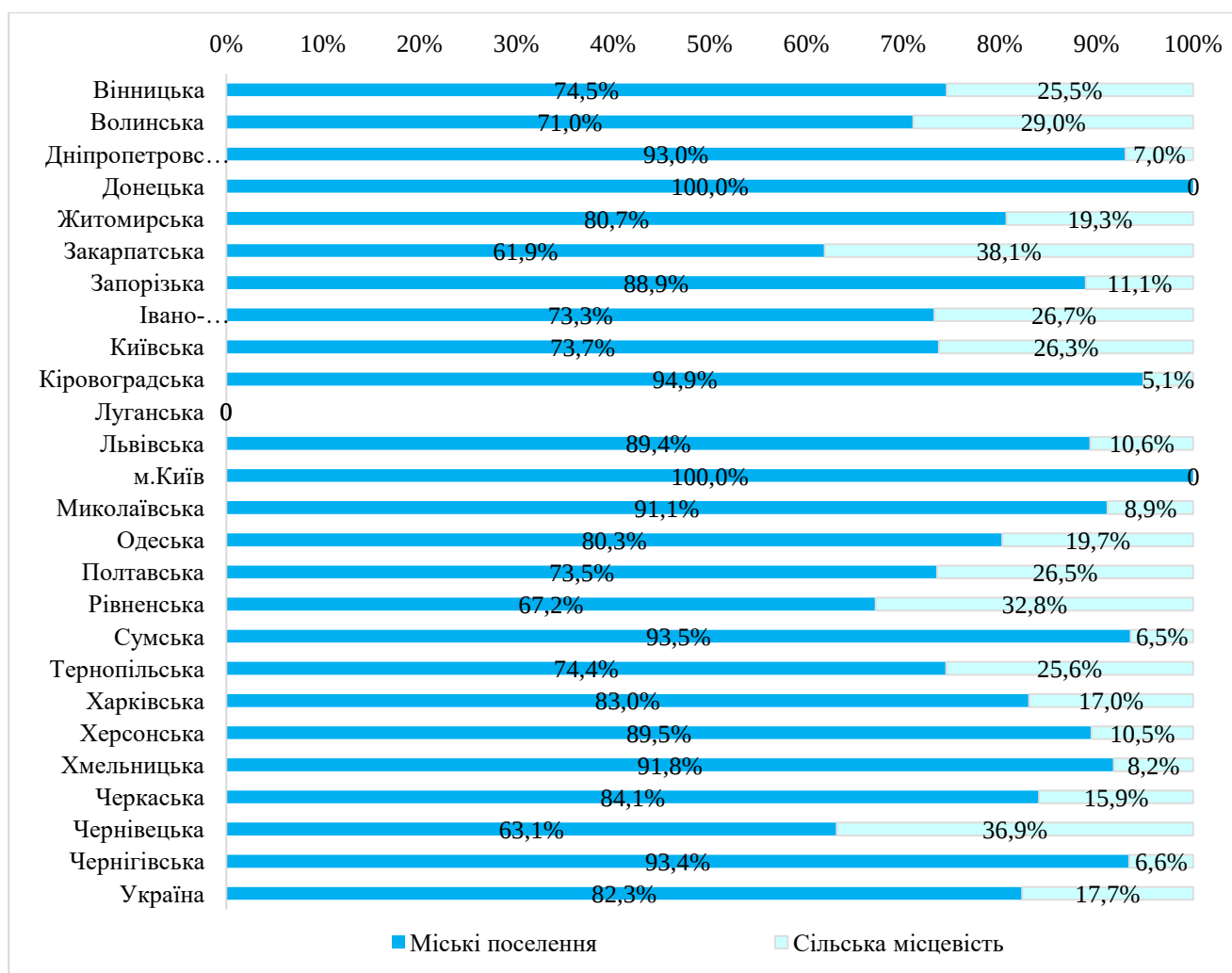

Рис. 10. Розподіл кількості дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти за регіонами та типом місцевості, %

Загалом по Україні в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти навчається лише 28,0 % дітей з особливими освітніми потребами від загальної кількості дітей у таких групах. У сільських ЗДО цей показник значно перевищує середній по Україні й складає більш ніж три чверті (76,2 %) (рис. 11).

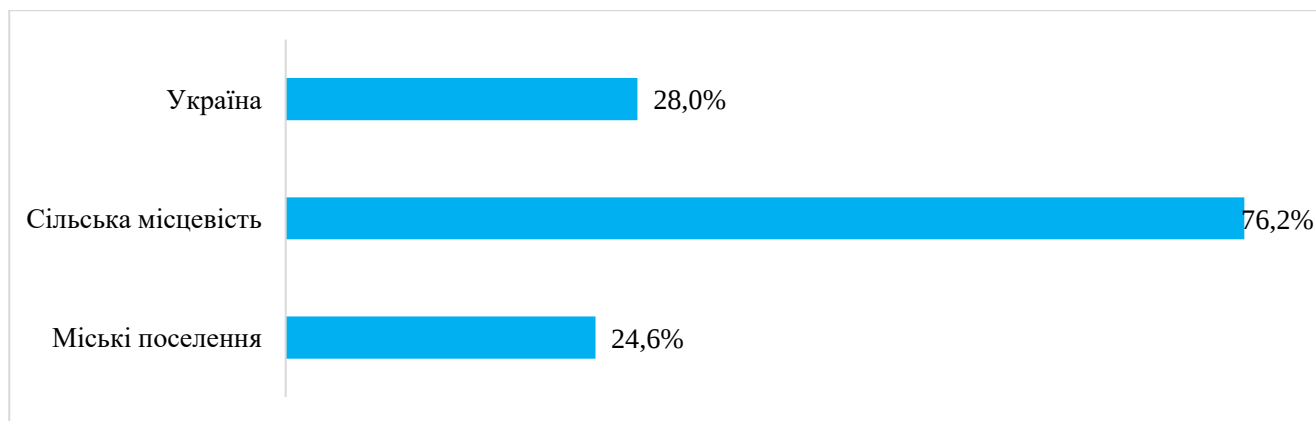

Рис. 11. Розподіл частки дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивних групах від загальної кількості дітей у інклюзивних групах закладів дошкільної освіти за типом місцевості, %

Аналізуючи розподіл за регіонами з урахуванням зон безпеки, маємо наступне. У сільській місцевості тилових територій найбільша частка (85,7 %) дітей з ООП відвідують інклюзивні групи в закладах дошкільної освіти. ЗДО тилових територій також лідирують за цим показником і серед міських поселень: майже половина (45,3 %) дітей в інклюзивних групах, це діти з ООП (рис. 12).

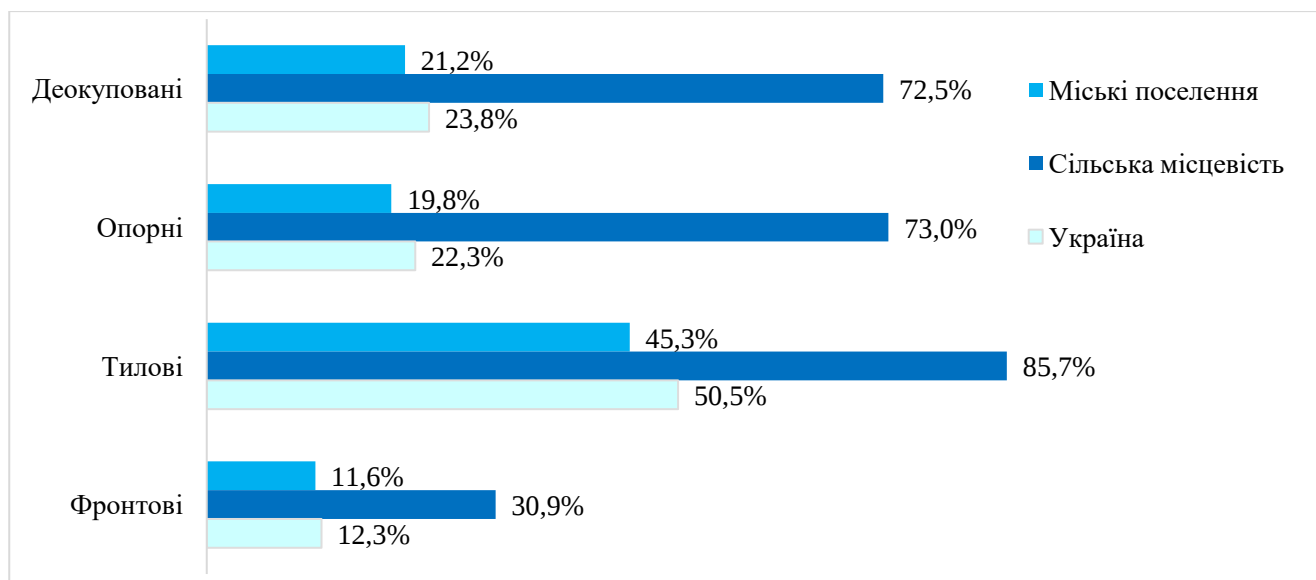

Рис. 12. Розподіл частки дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивних групах від загальної кількості дітей у інклюзивних групах закладів дошкільної освіти за регіонами з урахуванням зон безпеки та типом місцевості, %

Більш детальний огляд за окремими регіонами України дає підстави для наступних висновків. У Івано-Франківській (73,4 %) та Тернопільській (70,7 %) областях найбільший досліджуваний показник. А саме: серед дітей, які отримують освіту в інклюзивних групах, майже три чверті – діти з особливими освітніми потребами (рис. 13).

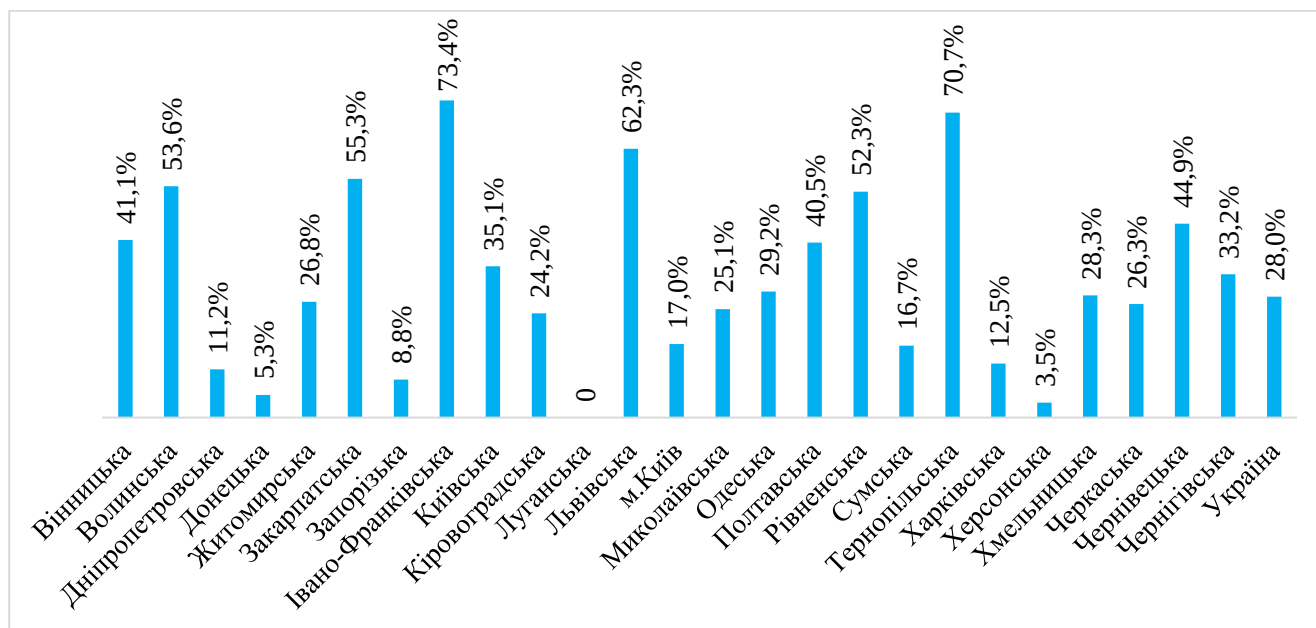

Рис. 13. Розподіл частки дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивних групах від загальної кількості дітей у інклюзивних групах закладів дошкільної освіти за регіонами, %

Інклюзивні та спеціальні групи в закладах дошкільної освіти

У закладах дошкільної освіти загалом організовано (станом на 01.01.2025 року) 3 597 спеціальних (станом на 01.01.2022 року – 4 364⁹) та 8 563 інклюзивних (станом на 01.01.2022 року – 5 676¹⁰) груп. Найбільше спеціальних груп надають освітні послуги дошкільнятам в Дніпропетровській області (657 одиниць) та в м. Києві (524 одиниці). Інклюзивних груп найбільше функціонує в ЗДО Львівської (1 015 одиниць) та Київської (855 одиниць) областей (рис. 14).

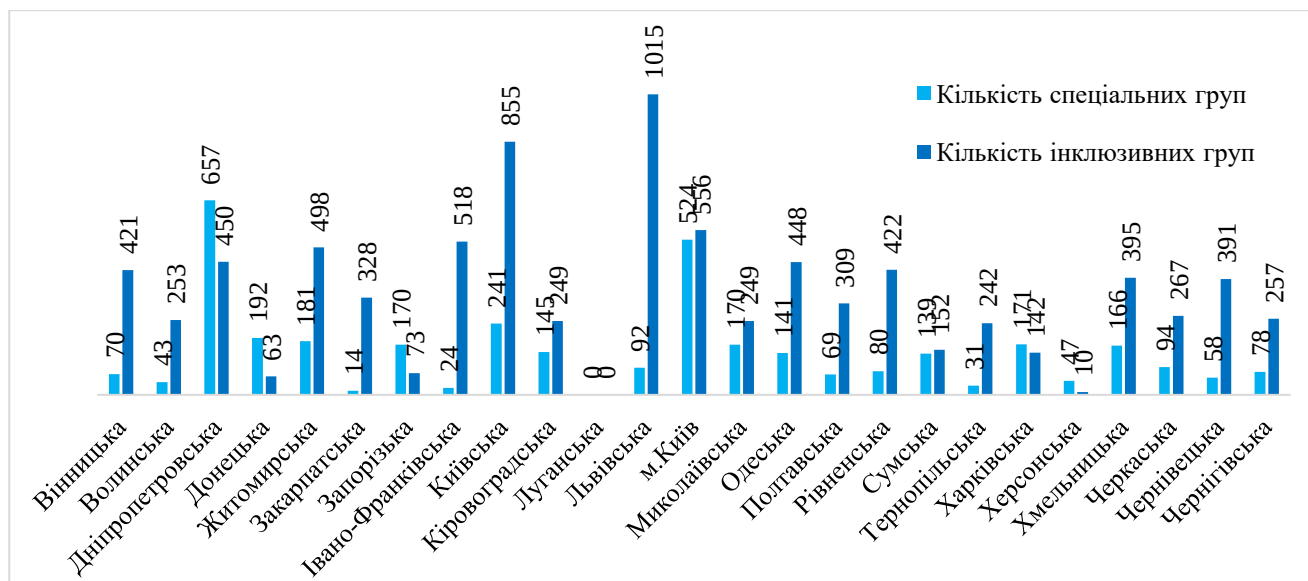

Рис. 14. Розподіл кількості спеціальних та інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти за регіонами, од.

Станом на **01.11.2025** року у закладах дошкільної освіти загалом надають освітні послуги дітям з особливими освітніми потребами **3 357** спеціальних та **8 342** інклюзивні групи. Найбільше спеціальних груп функціонує в Дніпропетровській області (560 одиниць) та в м. Києві (526 одиниць). Інклюзивних груп найбільше – в ЗДО Львівської (983 одиниці) та Київської (866 одиниць) областей (рис. 15).

⁹ <https://www.ukrstat.gov.ua/>.

¹⁰ <https://www.ukrstat.gov.ua/>.

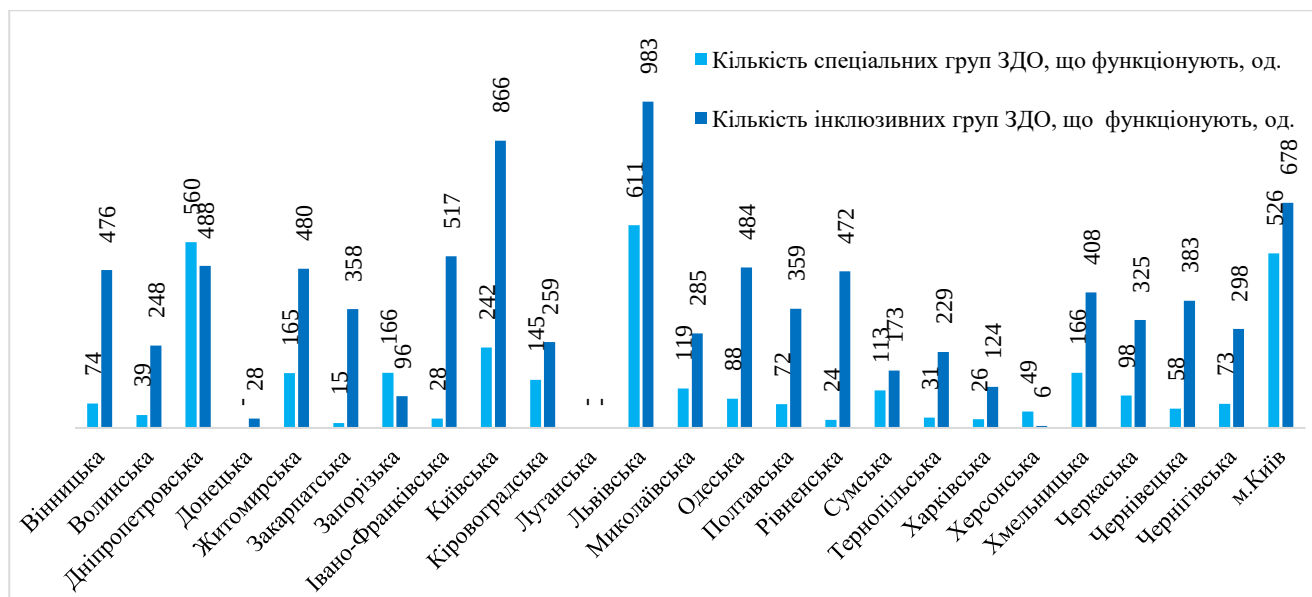

Рис. 15. Розподіл кількості спеціальних та інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти за регіонами, од.

Відповідно до зон безпеки, маємо наступний розподіл кількості спеціальних груп у закладах дошкільної освіти. Більше третини (37,1 %) таких груп приймають дітей на деокупованих територіях, майже третина (32,7 %) – на опорних. Значна частка (16,1 %) спеціальних груп організовані в ЗДО, розміщених на фронтових територіях (рис. 16).

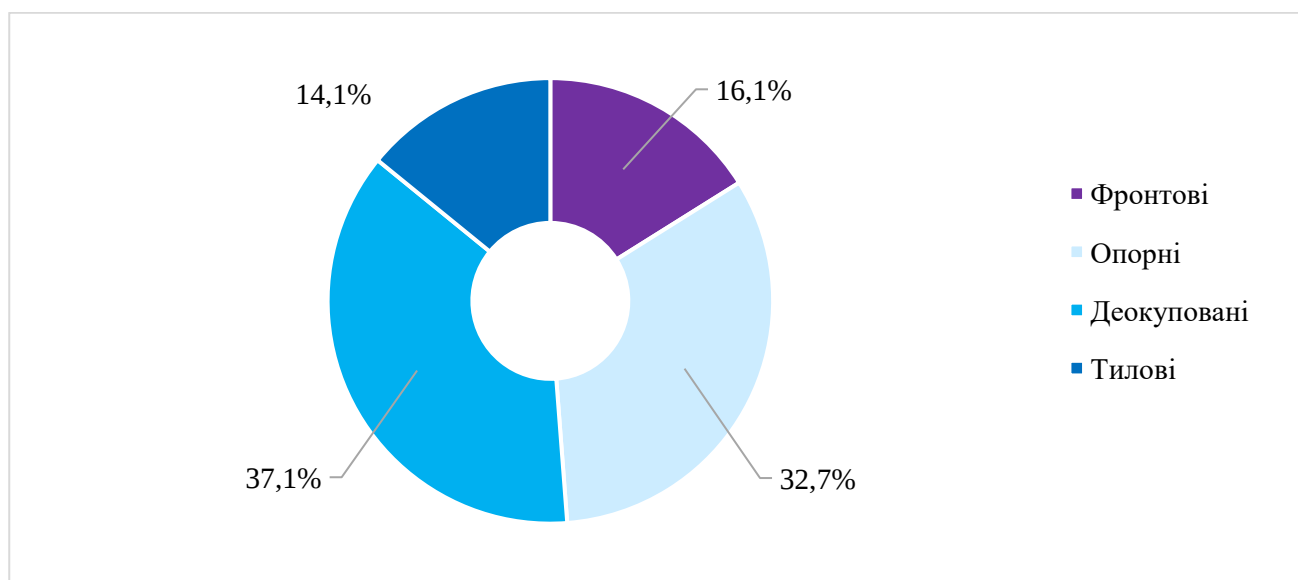

Рис. 16. Розподіл частки спеціальних груп у закладах дошкільної освіти за регіонами з урахуванням зон безпеки, %

Щодо інклюзивних груп в закладах дошкільної освіти, то майже половина (41,6 %) з них функціонують у ЗДО на тилових територіях. Ї лише 4,6 % – на фронтових (рис. 17).

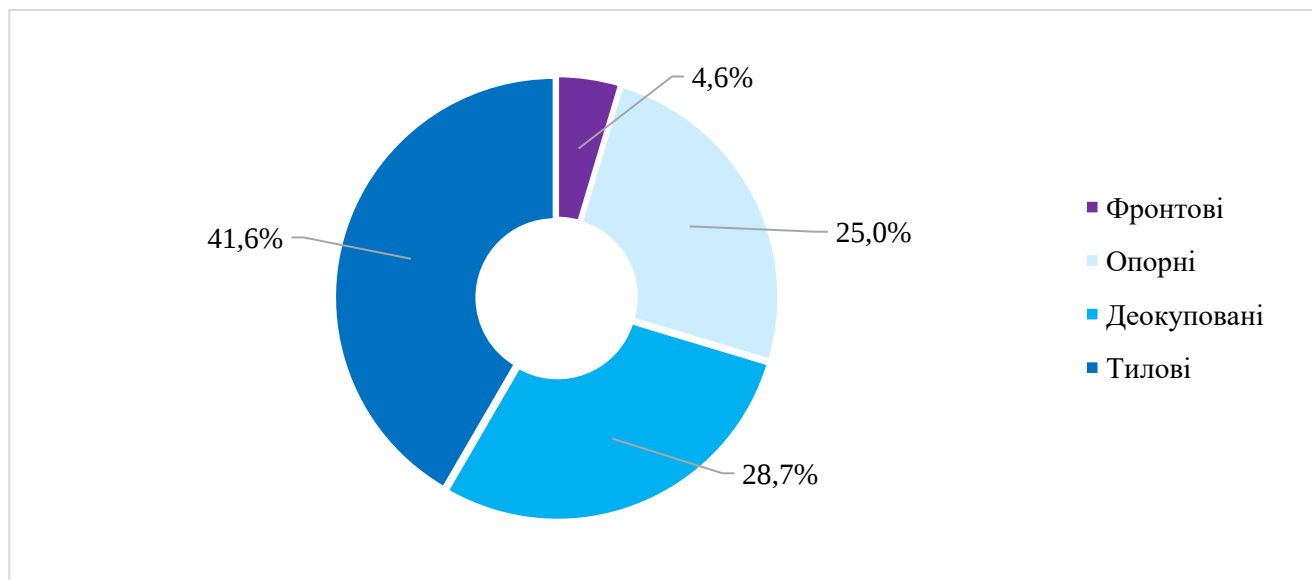

Рис. 17. Розподіл частки інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти за регіонами з урахуванням зон безпеки, %

Загалом у закладах дошкільної освіти 7,9 % спеціальних та 18,8 % інклюзивних груп (від загальної кількості груп в ЗДО) організовують освітню діяльність. Спеціальних груп найбільша частка в Дніпропетровській (16,2 %) та Запорізькій (15,3 %) областях, інклюзивних груп – у Івано-Франківській (35,3 %), Львівській (31,7 %), Чернівецькій (31,5 %) та Житомирській (31,3 %) областях (рис. 18).

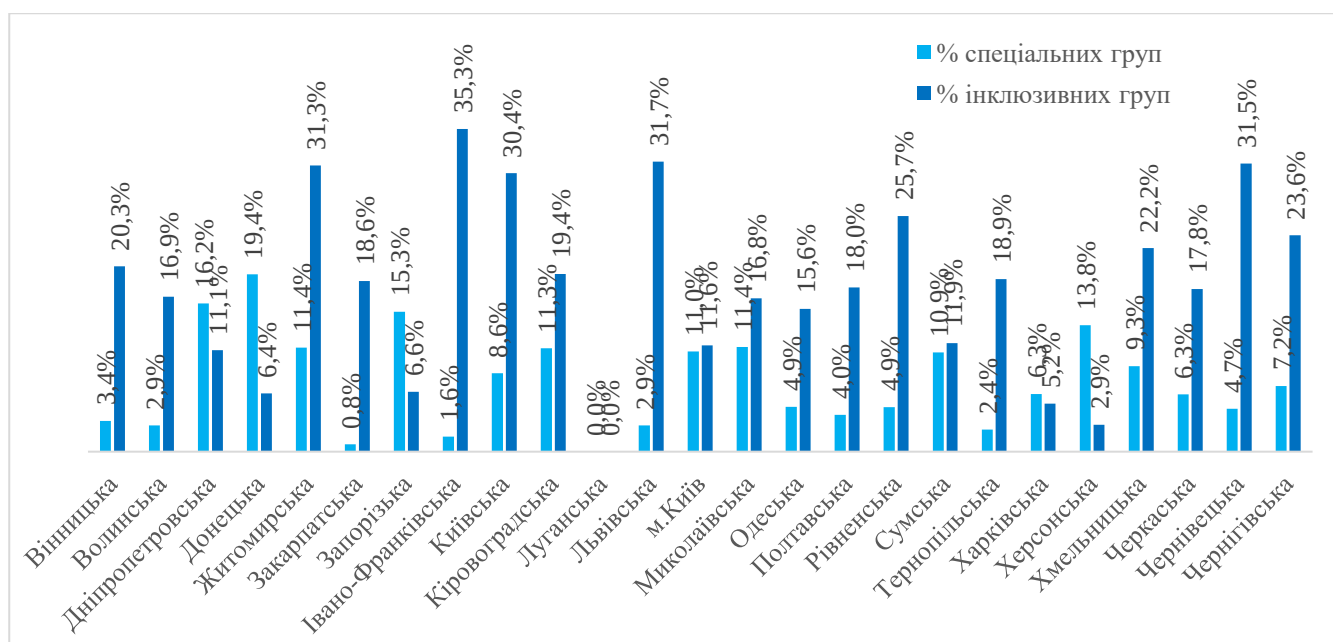

Рис. 18. Розподіл частки спеціальних та інклюзивних груп від загальної кількості груп у закладах дошкільної освіти за регіонами, %

Асистенти вихователів в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти

У інклюзивних групах закладів дошкільної освіти (станом на 01.01.2025 року) допомагають вихователям у організації освітнього процесу 6 492 асистенти, що на 35,8 % більше, ніж у 2022 році (станом на 01.01.2022 року у ЗДО було 4 781 асистент вихователів¹¹). Найбільша їх кількість у Львівській (711 осіб) та Київській (666 осіб) областях (рис. 19).

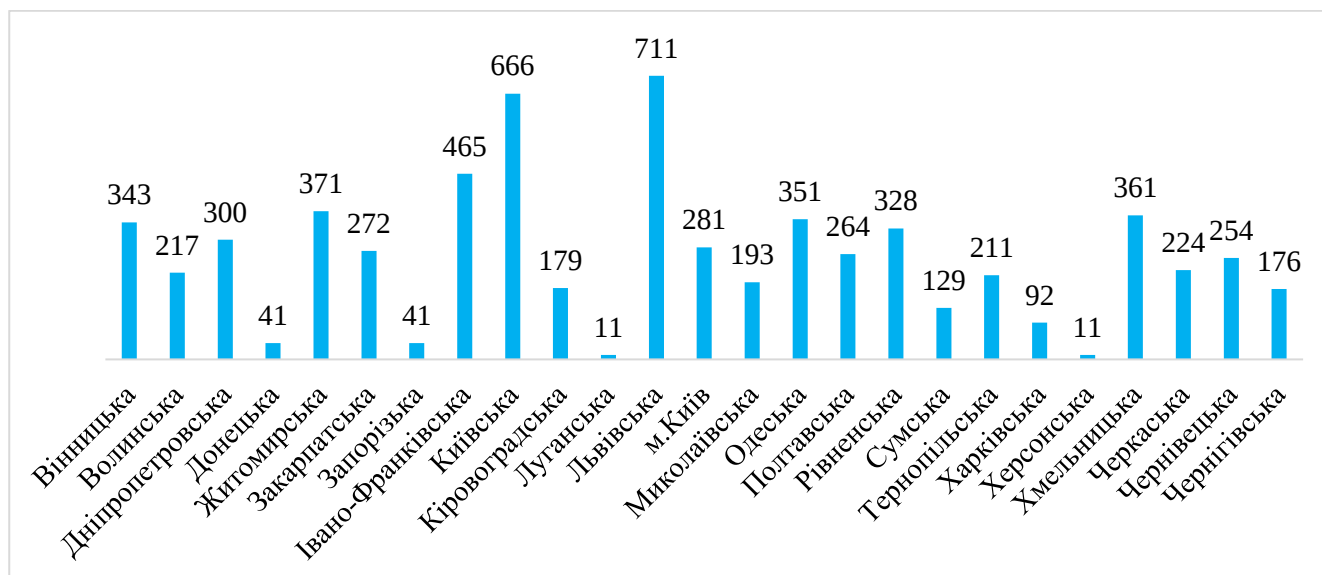

Рис. 19. Розподіл кількості асистентів вихователів у інклюзивних групах закладів дошкільної освіти за регіонами, осіб

По Україні у міських закладах дошкільної освіти працюють 4 834 асистенти вихователів, у ЗДО сільської місцевості – 1 658 осіб. Отже, три чверті асистентів працюють у міських ЗДО (74,5 %) і чверть (25,5 %) – у сільській місцевості. Натомість, в Чернівецькій області цей показник майже порівну поділений між міськими й сільськими ЗДО (48,4 % і 51,6 % відповідно). У Закарпатській (41,9 %) і Рівненській (40,2 %) цей показник також досить значний для закладів освіти в сільській місцевості. А Запорізька область лідирує в кількості асистентів вихователів інклюзивних груп серед ЗДО міських поселень (рис. 20).

¹¹ <https://www.ukrstat.gov.ua/>.

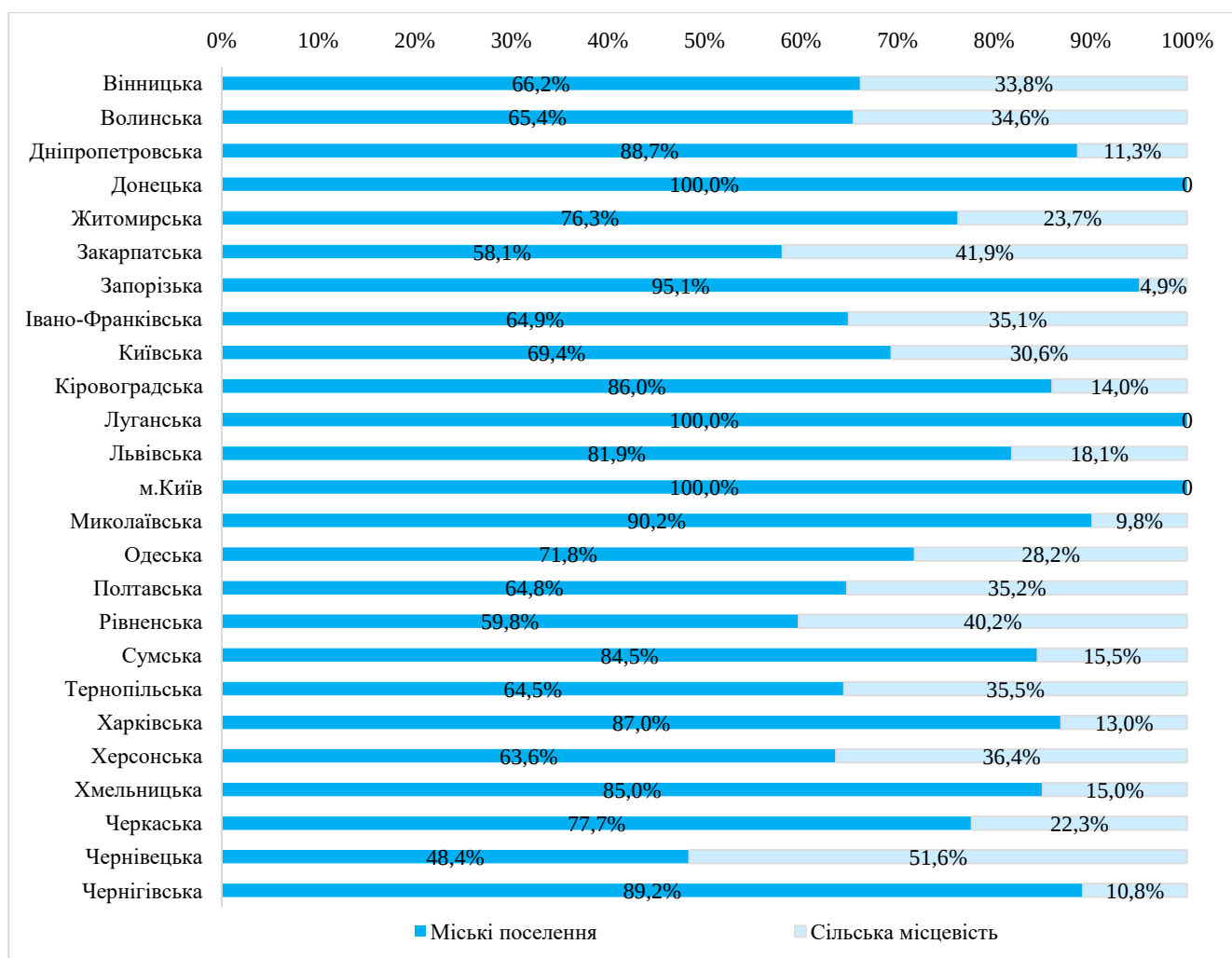

Рис. 20. Розподіл кількості асистентів вихователів у інклюзивних групах закладів дошкільної освіти за регіонами та типом місцевості, %

Найбільше (43,4 %) асистентів вихователів працюють в закладах дошкільної освіти, які функціонують на тилкових територіях. По чверті асистентів вихователів надають освітні послуги дітям в інклюзивних групах ЗДО на деокупованих (26,4 %) і опорних (25,6 %) територіях (рис. 21).

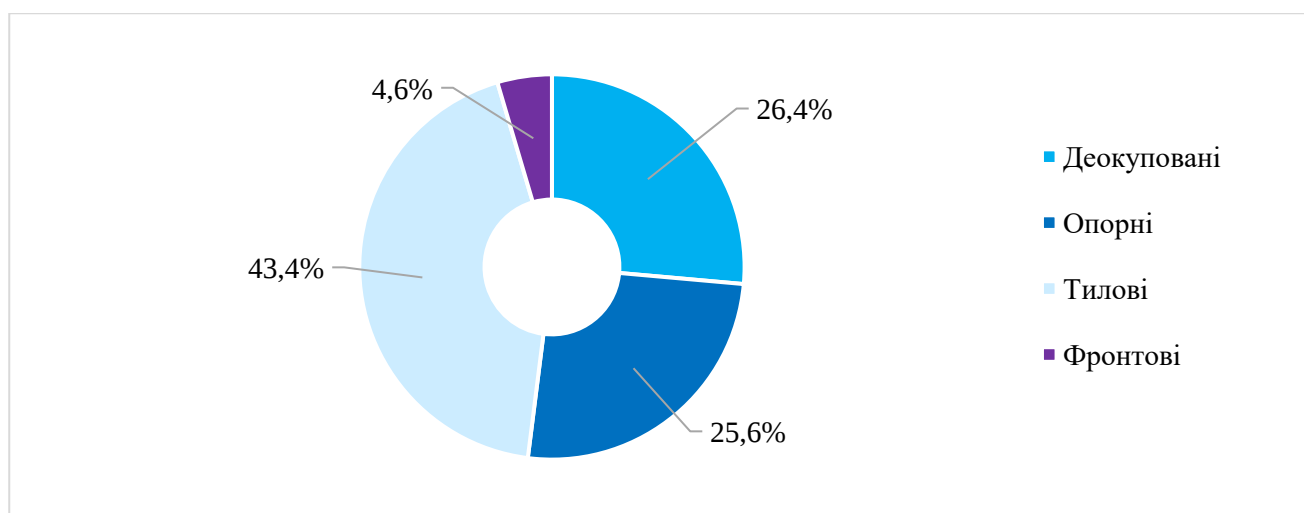

Рис. 21. Розподіл кількості асистентів вихователів у інклюзивних групах закладів дошкільної освіти за регіонами з урахуванням зон безпеки, %

На фронтових територіях заклади дошкільної освіти міських поселень мають майже в чотири рази більше асистентів вихователів в інклюзивних групах за ЗДО в сільській місцевості (5,6 % і 1,5 % відповідно). Проте, цих педагогічних працівників майже в півтора рази більше в ЗДО сільській місцевості на тилкових територіях, на відміну від ЗДО міст (52,7 % і 40,3 % відповідно). У закладах освіти на деокупованих територіях протилежна картина: майже в півтора рази більше асистентів вихователів у інклюзивних групах ЗДО в міських поселеннях ніж у сільській місцевості (28,4 % і 20,7 % відповідно) (рис. 22).

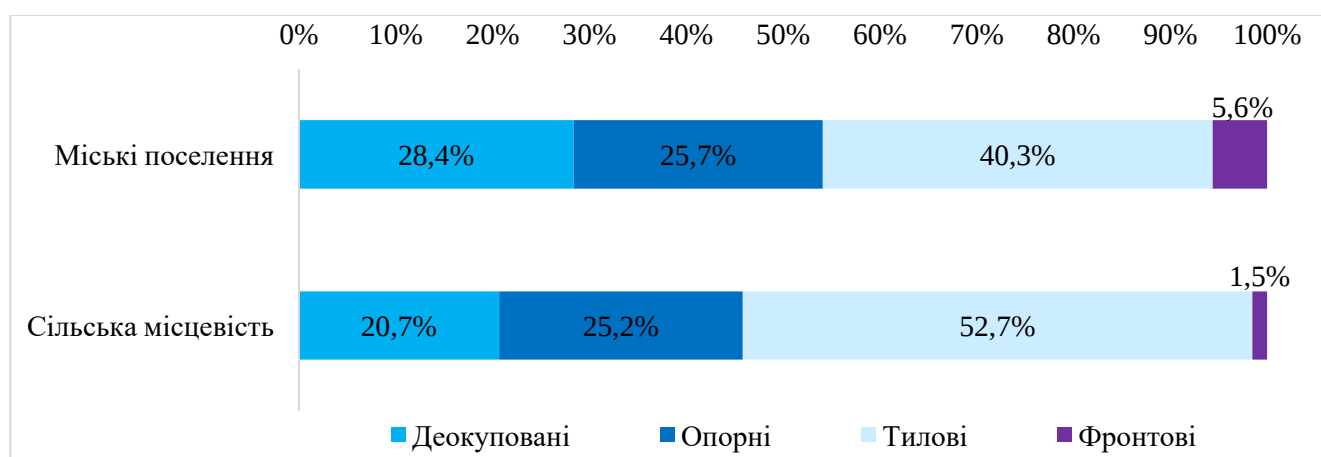

Рис. 22. Розподіл кількості асистентів вихователів у інклюзивних групах закладів дошкільної освіти за регіонами з урахуванням зон безпеки та типом місцевості, %

Висновки і рекомендації

За результатами дослідження зроблено наступні висновки й підготовлено рекомендації:

Висновки:

1. В умовах війни **інклюзивна дошкільна освіта зберегла стабільність**, а кількість інклюзивних груп та охоплених дітей зросла – незважаючи на втрати мережі на фронтових територіях.
2. **Нерівномірність розвитку інклюзивних практик** між безпековими зонами залишається суттєвою: найменший доступ – на фронтових територіях, найбільший – у тилових регіонах.
3. **Питома вага сільських ЗДО** у забезпеченні інклюзивної освіти є критично важливою – особливо на тилових територіях.
4. **Спостерігається зменшення спеціальних груп**, що може свідчити про перехід до інклюзивної моделі, але також потребує оцінки якості наданих послуг.
5. **Асистенти вихователів відіграють ключову роль** у реалізації інклюзивної моделі – кадрове зростання є позитивною тенденцією, але потребує підкріплення якісною підготовкою.

Рекомендації:

1. **Розширити інклюзивну інфраструктуру** на деокупованих та фронтових територіях через додаткові субвенції, підтримку ІРЦ та кадрові стимули.
2. **Забезпечити підготовку та підтримку асистентів вихователів**, особливо в громадах із низькою кадровою спроможністю (сільська місцевість, прифронтові райони).
3. **Розробити механізм мобільного інклюзивного супроводу**, наприклад, виїзні фахівці для підтримки інклюзії у малих громадах і ЗДО без повного штату.

4. **Відновити або трансформувати спеціальні групи, які втратили контингент, наприклад, у мультифункціональні інклюзивні простори.**
5. **Запровадити щорічний регіональний моніторинг, що враховує зони безпеки, місцевість і темпи змін інклюзивної мережі закладів дошкільної освіти.**